

Iluzia creșterii impozitelor

Articol apărut în publicația „Business Standard”, în data de 28 iulie 2009

Lucian Croitoru

Împrumutul de la FMI a fost contractat pentru a sprijini financiar programul economic al guvernului. Această finanțare ușurează sarcina ajustării, în timp ce a îmbunătățit perspectiva pe termen mediu, inclusiv în ceea ce privește stabilitatea leului. Într-un fel, acest acord a cumpărat timp pentru a se face reforme care să asigure stabilitatea monedei fără astfel de împrumuturi sau fără intervenții pe piața valutară. Una dintre reformele avute în vedere, poate chiar cea mai importantă, este reforma cheltuielilor publice. Acestea au o eficiență scăzută și o structură deformată în favoarea cheltuielilor curente.

În ultimii ani cheltuielile bugetare au atins niveluri nesustenabil de mari. Cel mai mare deficit bugetar s-a atins în 2008, în timp ce sectorul privat își restrângea deficitul extern. Cheltuielile publice cu salariile s-au dublat în trei ani, dar mărimea și calitatea infrastructurii și serviciilor au rămas mult în urmă. Cu aceste tendințe, bugetul public ar fi avut probleme chiar dacă expansiunea economiei ar fi continuat. Cu toate acestea, multă lume, inclusiv unii politicieni, crede că dificultățile în menținerea cheltuielilor se datorează crizei economice.

Faptul că există dificultăți în finanțarea cheltuielilor bugetare nu este un rezultat exclusiv al crizei. Dificultățile se datorează mai degrabă modelului nesustenabil al cheltuielilor. Știu că pare cinic, dar criza economică oferă o șansă pentru restructurarea cheltuielilor. Dar căutarea de soluții reale de reducere a cheltuielilor pare să dea semne de oboseală și se vorbește tot mai des despre creșterea impozitelor. Creșterea impozitelor ar fi, însă, ineficientă dacă nu ar fi precedată de restructurarea sectorului bugetar. Veniturile mai mari din rate de impozitare crescute ar servi la conservarea unui model nesustenabil al cheltuielilor bugetare.

Creșterea ratelor de impozitare ar pune sub semnul îndoielii însăși rațiunea inițială a acordului cu FMI, care a fost încheiat pentru a da timp implementării de reforme. Episodic, prin presă s-a vehiculat concepția că împrumutul a fost necesar pentru a ajuta BNR să asigure stabilitatea ratei de schimb în perioada premergătoare alegerilor, când nu pot fi crescute impozitele. Această concepție este greșită și erodează încrederea publicului. Totuși, mulți vor vedea în eventuala creștere a impozitelor după alegeri, înainte de restructurarea cheltuielilor, confirmări ale unor astfel de idei, cu potențial impact negativ asupra unor variabile relevante pentru investitorii străini.

Cineva ar putea argumenta că e necesar să creștem ratele de impozitare pentru că ponderea veniturilor bugetare în PIB este de aproximativ 30-32 procente din PIB, cu mult sub media UE. Veniturile relativ mici și menținerea cheltuielilor curente la un nivel ridicat nu ne permit realizarea unor cheltuieli suficiente cu infrastructura, astfel îngreunând convergența reală cu UE. Date fiind condițiile concrete ale României, înainte de a crește ratele de impozitare este mult mai adecvată creșterea bazei de impozitare prin eliminarea exceptărilor și prin impozitarea unor activități încă neimpozitate.

Un alt argument adus în favoarea creșterii impozitelor este că ar permite reducerea împrumuturilor pe care guvernul le ia de la bănci, lăsând mai mult loc pentru sectorul privat pe piața creditului. Dar și acest argument este eronat din două motive. Primul, pentru că cererea sectorului privat pentru credite este în scădere. Al doilea, pentru că sectorului privat ar putea să-i fie indiferent dacă se autofinanțează sau ia credit, în sensul definit de Modigliani și Miller.

Prioritatea rămâne reforma cheltuielilor, așa cum este cuprinsă în programul guvernului. Reformele referitoare la salarii, la pensii și la responsabilitatea fiscală sunt și urgente și dificile. Ele trebuie să primească toată atenția, nu eventuala creștere a impozitelor.